

॥ अथ श्रीसाईसच्चरित ॥ अध्याय ३२ ॥

॥ श्रीगणेशाय नमः॥ श्रीसरस्वत्यै नमः॥ श्रीगुरुभ्यो नमः॥ श्रीकुलदेवतायै नमः॥ श्रीसीतारामचंद्राभ्यां नमः॥ श्रीसद्गुरुसाईनाथाय नमः॥ आतां पूर्वाध्यायीं कथन। पावला विजयानंद निर्वाण। बाळकरामही निजानंदलीन। साईचरणसंनिध ॥१॥ तैसेच तात्यासाहेब नूलकर। मेघाही निःस्सीम भक्तप्रवर। उभयतांहीं अर्पिलें शरीर। दृष्टीसमोर साईच्या ॥२॥ याहून मोठा चमत्कार। व्याघ्रासारिखा प्राणी क्रूर। तथाचाही निधनप्रकार। परिसिला सविस्तर श्रोत्यांनीं ॥३॥ आतां सांप्रत अध्यायांत। स्वयें बाबांच्या मुखें वर्णित। ऐसा गोड कथितों वृत्तांत। श्रोतयां अत्यंत हितकारी ॥४॥ असतां एकदां बाबा वनांत। झालें गुरूदर्शन अकल्पित। कैसी गुरूची करणी अद्भुत। परीसा तें चित्त देउनी ॥५॥ या कथेची परम नवलाई। वानूं मी पामर किती काई। भक्तिश्रद्धामुक्तिदाई। स्वमुखें साई वदले जी ॥६॥ तैसेंच एका बाईचें मन। होते घ्यावें बाबांचें दर्शन। वसावें तेथें दिवस तीन। रहावें निरशन व्रतस्थ ॥७॥ कैसा तियेसी आणिला प्रसंग। कैसा करविला निर्धारभंग। कैशा पुरणपोळिया सुरंग। करविल्या खमंग तिजकरवीं ॥८॥ पोळ्या केवळ नाही करविल्या। यथेच्छ तिजकरवीं खावविल्या। परकार्यार्थ देह झिजविल्या। सार्थकीं लाविल्या हें श्रेय ॥९॥ यांतचि आहे परम कल्याण। उपासाहून अनेक गुण। कैसें तिजला दिलें ठसवून। कधींही विस्मरण न घडेसें ॥१०॥ तैसेंच जया परमार्थीं आवड। कैसा करावा अभ्यास दृढ। करावें कैसें साहस अवघड।

साधाया जोड नित्याची ॥११॥ ये अर्थीचा कथानुक्रम। अमृताहूनही गोड परम। श्रोतयां उपजेल भक्तिप्रेम। दुःखाचा उपरम होईल ॥१२॥ आतां येथोनि कथा गोड। श्रवणार्थियांचें पुरेल कोड। वक्त्यां श्रोतयां स्वानंदजोड। पुरेल होड श्रवणाचें ॥१३॥ प्रेमभरित अलोलिक। वदवितील साई कथानक। मज पामरा मूर्खा देख। लिहितांही कौतुक पदोपदीं ॥१४॥ जेवीं गंगादर्शनें पाप। अथवा चंद्राच्या दर्शनें ताप। तेवीं साईमुखींचे आलाप। पाप-संताप-हारक ॥१५॥ आतां आपण श्रोतेजन। करा श्रवणार्थी सादर मन। महाराज साईमुखींचें वचन। निजगुरूदर्शनकारक ॥१६॥ जरी वेदवेदाङ्गअध्ययन। केलें श्रुतिशास्त्रपारायण। गुरूकृपेवीण नाही ज्ञान। इतर तो शीण केवळ ॥१७॥ अव्यक्तादि स्थावरान्त। हा संसारवृक्ष अति विस्तृत। जन्म-मरणशोकाकुलित। दृष्टजात नाशिवंत ॥१८॥ छेद आणि नाशयुक्त। म्हणोनि यातें वृक्ष वदत। तो हा अव्यक्त स्थावरान्त। वृक्षोपमित संसार ॥१९॥ तो हा दृष्ट नष्टस्वरूप। ऊर्ध्वमूळ संसारविटप। जयाचा अपार शाखाव्याप। नाकळे अत्यल्पही कवणा ॥२०॥ क्षणामागें क्षण लोटे। तैसा हा पसरे फुटती फाटे। कधीं दुरून रमणीय वाटे। आलिंगितां कांटे सर्वांगीं ॥२१॥ कदलीस्तंभसम निःसार। जैसें मृगजळ वा गंधर्वनगर। तृष्णाजलें बद्धपरिकर। ऐसा हा तरुवर साजिरा ॥२२॥ अविद्याकामकर्मोद्भव। अव्यक्तबीजामार्जी प्रभव। जो प्रतिक्षण अन्यथा-स्वभाव। असतां अभावात्मक स्वयें ॥२३॥ अनर्थात्मक हा ठार्यांचा। अविद्येपोटीं जन्म याचा। ईषणातृष्णादि पाणियाचा। सांठा तयाच्या सभोंवतीं ॥२४॥ धन-धान्य-पुत्र-दारा। परिग्रहाचा जया पसारा। देहबुद्धीमुळें या थारा। तया आधारा तो वर्ते ॥२५॥ अनंत प्राणी लिंगभेद। हेच जया वृक्षाचे स्कंध।

कर्मवासनादि पारंब्या निर्बंध। तेणें हा संबंध फोफावे ॥२६॥ श्रुतिस्मृत्यादि पत्रीं जो भरला। शब्दस्पर्शादि पल्लवीं तरतरला। यज्ञदान-क्रियाकुसुमीं डंवरला। रसरसला जो द्वंद्वरसीं ॥२७॥ अंत नाही याचिये फळां। उपजीविकाभूत हा सकळां। भूर्भुवादि लोक हा सगळा। ययावेगळा राहीना ॥२८॥ कधीं नृत्य गीत वादन। कधीं क्रीडा हास्य रुदन। ऐसा हा अश्वत्थ सनातन। अधोवदन सर्वदा ॥२९॥ शबलब्रह्मीं आविर्भाव। असंगशस्त्रें जयातें अभाव। शुद्धमूलाधार जो सद्भाव। ज्योतिस्वभाव तो जाणा ॥३०॥ तें ब्रह्म सत्य सर्वाधार। जग हें मिथ्या स्वप्नाकार। जया न आद्यंत निर्धार। मध्येंच वसणार कैसें तें ॥३१॥ यदर्थ परिश्रम करिती विरक्त। संत संतत जेथें अनुरक्त। मुमुक्षुंचें जें अपेक्षित। जें अभीप्सित साधकां ॥३२॥ असेल इच्छा तें ठायीं पडावें। तेणें संतांशीं शरण रिधावें। मग ते वदतील तें तें ऐकावें। समूळ वर्जावें कुतर्का ॥३३॥ बांधूनियां मनाची मोट। करूनि बुद्धीचा कडेलोट। होऊनियां निःसंग निपट। लक्षावें नीट गुरूचरणां ॥३४॥ कुतर्काचा करा झाडा। ना तों करितील मार्गांत झगडा। अभिमान पायातळीं रगडा। तरीच पैलतडा पावाल ॥३५॥ ये अर्थींची गोड आख्यायिका। बाबा स्वयें वदले ती ऐका। सेवितां गुरूवचनपीयुखा। परम हरिखा पावाल ॥३६॥ एकदां आम्ही चौघेजण। वाचूनि पोथीपुस्तक पुराण। करूं लागलों ब्रह्मनिरूपण। ज्ञानसंपन्न होऊनि ॥३७॥ 'उद्धरेदात्मनात्मानं'। हें गीतेचें घेऊनि वचन। अयुक्त सर्वथैव परावलंबन। ऐसें प्रवचन एक करी ॥३८॥ तया प्रत्युत्तर करी अन्य। मन स्वाधीन तोचि धन्य। असावें संकल्प-विकल्पशून्य। कांहीं न आपणावीण जर्गी ॥३९॥ अनित्य सर्व सविकार। नित्य एक निर्विकार। म्हणोनि नित्यानित्यविचार। करा

निरंतर तिजा वदे ॥४०॥ चवथ्या नावडे पुस्तकी ज्ञान । करूं आदरी विहिताचरण । काया-वाचा पंचप्राण । करी समर्पण गुरूचरणीं ॥४१॥ गुरू परमात्मा चराचर । भरला असे सबाह्याभ्यंतर । ऐसा व्हावया निजनिर्धार । निष्ठा अपार आवश्यक ॥४२॥ अनागमज्ञ केवळ तार्किक । वादोन्मुख आणि चिकित्सक । तयां न स्वर्णीही ज्ञान सम्यक । शुद्ध भाविक पाहिजे ॥४३॥ ऐसे आम्ही चौथे सुबुद्ध । निघालों लावूं कांहीं शोध । स्वबुद्धीनेच व्हावा तो बोध । स्वतंत्र निर्वेधमानसें ॥४४॥ ऐसी इच्छा तिघांच्या अंतरीं । वनीं विचरतां स्वच्छंद परी । भेटला मार्गांत एक वणजारी । प्रश्न तो करी आम्हांतें ॥४५॥ ऊन पडलें आहे प्रखर । प्रयाण किमर्थ आणि कुठवर । चाललों तयास केलें प्रत्युत्तर । वनवनांतर धुंडाया ॥४६॥ पुसे आम्हांस तो वणजारी । शोध कशाचा लावितां तरी । आम्ही वदते जाहलों उत्तरीं । गुप्तार्थीं न बरी परिस्फुटता ॥४७॥ पाहुनी तयांची धांवाधांव । वणजारियाचा कळवळला जीव । म्हणे वन दुर्गम नकळतां ठाव । स्वेच्छास्वभाव विचरूं नये ॥४८॥ रानीं वनीं हिंडावयास । सर्वे घ्यावें वाटाडियास । भर दुपारीं ऐसें साहस । करितां आयास किमर्थ ॥४९॥ नका सांगूं गुप्तार्थ परी । बसा खा भाकर तुकडा तरी । पाणी प्या जा तदनंतरीं । राखा सबुरी अंतरीं ॥५०॥ आला जरी इतुका काकुळती । आम्ही तैसेच निघालों पुढती । धिक्कारिली तयाची विनंती । थकलों कीं अतीव मार्गांत ॥५१॥ आम्ही अवघेच बुद्धिमान । काढूं आपुला मार्ग शोधून । वाटाडियाचें काय प्रयोजन । होता कीं अभिमान हा पोटीं ॥५२॥ परी तें रान अति विस्तीर्ण । विशाल-तुंग विटपीं विकीर्ण । रिघे न जेथें सूर्यकिरण । मार्गक्रमण कैं तेथें ॥५३॥

१. लावण्यासाठी २. लमाण जातीचा ३. वृक्षांनी

होऊनियां दिशाभूल। भ्रमलों इतस्ततः निष्फल। थोर दैवाचे तेणेंच हें स्थल। मागुती निश्चल पावलों ॥५४॥ दैवें लाविलें आल्या वाटे। पुनश्च पूर्वील वणजारी भेटे। म्हणे भरलां वाटतें ^४अव्हाटे। चातुर्य आटे बुद्धिचें ॥५५॥ कार्य सान अथवा मोठें। मार्ग दावावया लागे बोटें। शोध न लागे रित्या पोटे। बुद्धिचे फाटे अफाट ॥५६॥ असल्यावीण ईश्वरी घाट। मार्गी होई न कोणाची गांठ। देऊं नये अन्नासी पाठ। वाढिलें ताट ^५डावलं नये ॥५७॥ भाकरतुकडा देई कोण। घे खा म्हणे तयाचें वचन। मानावा पूर्ण शुभशकुन। कार्यनिर्विघ्नकारक ॥५८॥ करा आतां अल्पाहार। धरा चित्तीं किंचित धीर। परी त्यां रुचेना हा सुविचार। पुनश्च निराहार निघाले ॥५९॥ न लावितां शोध कांहीं। अन्न सेवन करणें नाहीं। ऐसें वदून मग ते पाहीं। दुराग्रहीं नाडले ॥६०॥ मज लागली होती भूक। तृषेनें कोरड कंठास सोक। वणजारियाचेंही प्रेम अलोलिक। वाटलें कवतुक तयाचें ॥६१॥ आम्ही विघ्न मोठे पढीक। दयामाया नाहीं ठाऊक। उष्ट्या हातें असतां धनिक। हांकिला न ^६काक एकानें ॥६२॥ हा तों अविघ्न अनधिकारी। नीच वर्ण ज्ञात वणजारी। परी स्वाभाविक प्रेम अंतरीं। भाजी भाकरी खा म्हणे ॥६३॥ ऐसें लाभावीण प्रेम। करी जो तोच सुबुद्ध परम। तयाचा आदर हाचि अप्रतिम। विद्योपक्रम वाटला ॥६४॥ म्हणोनियां आदरपूर्वक। वणजारियानें दिधलेला एक। चतकोर खावोनि प्यालों मी उदक। तों काय कौतुक वर्तलें ॥६५॥ गुरुराज आले अकल्पित। म्हणती वादावादी किमर्थ। मग निवेदिला इत्थंभूत। वर्तला वृत्तांत तयांस ॥६६॥ येतां काय मजसमेत। लावुनी देतो

शोध त्वरित। परी जो आदरील मध्नार्थ। तयाचाच स्वार्थ फळेल ॥६७॥ इतरांनीं तें नाहीं मानिलें। परी म्यां शिरसामान्य केलें। इतर सर्व निघून गेले। मग मज घेतलें गुरूरायें ॥६८॥ नेलें एका विहिरीवर। दोन्ही पायांस बांधिला दोर। वरती पाय खालती शिर। पाण्याबरोबर सोडिला ॥६९॥ पाण्यास पोहोंचूं नयेत हात। पाणीही जाऊं नये मुखांत। ऐसें मज अलगद लोंबत। सोडिलें विहिरींत गुरूरायें ॥७०॥ झाड होते कांठी एक। तयास दोरीचें दुसरें टोंक। बांधून गेले गुरूराय निःशंक। कोणा न ठाऊक कोठें तें ॥७१॥ घटका गेल्या दहा - बारा। परतले मग ते माघारा। काढोनि बाहेर मज झरझरा। पुसलें कीं बरा आहेस तूं ॥७२॥ मग म्यां दिधलें प्रत्युत्तर। होतों अत्यंत आनंदनिर्भर। भोगिलें जें सौख्य अपार। तें काय पामर मी वानूं ॥७३॥ परिसतां हें माझें वचन। जाहले गुरूराय सुखसंपन्न। निजहस्त अंगावरी फिरवून। जवळी राहवून घेतलें ॥७४॥ सांगतां येती प्रेमाचे उमाळे। मग मज नेलें गुरुनें शाळे। पक्षिणी पिलियां पांखीं कवळे। मजलागीं कळवळे ते रीतीं ॥७५॥ काय गोड गुरूची शाळा। सुटला जनक-जननींचा लळा। तुटली मोहममतेची शृंखळा। लाधलों अवलीळा मुक्तता ॥७६॥ सुटला दुरापाश सगळा। भंगली प्रवृत्ति-प्रतिबंध-अर्गळा। वाटे या गुरूच्या गळ्यांतचि गळा। घालूनि त्या डोळां वसवावें ॥७७॥ तयाचें प्रतिबिंब नसतां डोळां। तो काय शुद्ध मांसाचा गोळा। अथवा त्याहून बरा मी आंधळा। ऐसी ही शाळा मज झाली ॥७८॥ लागतां या शाळेस पाय। कोण हतभागी माघारा जाय। माझें घरदार बाप-माय। सर्वचि गुरूराय जाहले ॥७९॥ इतर इंद्रियें सहितमना। सोडूनियां निजस्थाना। ठेलीं येऊनि एका नयना। ध्यानावधानाकारणें ॥८०॥ गुरू एक दृष्टीचें ध्यान। इतर सर्व गुरूसमान। नाहीं

गुरूवीण दुजें आन। 'अनन्य अवधान' या नांव ॥८१॥ करितां गुरूस्वरूपध्यान। कुंठित होय बुद्धि-मन। म्हणोनि शेवटीं करावें नमन। निःशब्द मौन धरोनियां ॥८२॥ ना तों ज्ञानार्थ गुरू करावे। शून्य सदुपदेशाच्या नांवें। दक्षिणा देतां वित्ता मुकावें। अनुतापा पावावें परिणामीं ॥८३॥ गुहाज्ञानाची केवळ चावटी। मिरवे प्रांजळपणाची दिवटी। पाजिली दंभें जया बाळगुटी। देईल शेवटीं तो काय ॥८४॥ बाह्यात्कारीं मोठा सोंवळा। अंत्यामीं नाहीं कोंवळा। प्रतीतीच्या नांवें आंवळा। तयाची शाळा निकामी ॥८५॥ जेथें शब्दज्ञानाला ऊत। ब्रह्मज्ञानाची नाहीं प्रचीत। स्वमुखें गुरू निजगरिमा गात। शिष्या निजहित तें कैचें ॥८६॥ जयाचा बोल झोंबेना वर्मीं। साक्षी न पटे अंत्यामीं। तयाचें गुरूत्व काय कामीं। व्यर्थ रिकामी वटवट ती ॥८७॥ असो ऐसी दिधली सेवा। दाविला मज ज्ञानाचा ठेवा। लागला न मज शोध करावा। अर्थ गिंवसावा किंचितही ॥८८॥ अर्थजात स्वयें प्रकटलें। अप्रयासीं हातीं चढलें। गुरूकृपेचें ऐसें केलें। शोधणें ठेलें ठार्यांच ॥८९॥ खालीं डोकें वरती पाय। टांगी उफराटें जें गुरूराय। तें मज आनंद कैसा होय। समर्थ गुरूमाय जाणाया ॥९०॥ संतांघरची उलटीच खूण। हें तों अनुभवजन्य ज्ञान। एथें निष्ठाच एक प्रमाण। एक साधन गुरूकृपा ॥९१॥ कर्मठास विधिनिषेधपण। ज्ञानियातें ज्ञानाभिमान। योगियातें दंभाचा शीण। विश्वासावीण चालेना ॥९२॥ पंडितांचे गर्वाध डोळे। अभिमानाचे प्रत्यक्ष पुतळे। ज्ञानिया तयास पाहुनी पळे। संगें न मेळे तयांच्या ॥९३॥ ज्ञानी वदे माझियावीण। देव तरी दुसरा कोण। मी तों स्वयेंच ज्ञानसंपन्न। चिद्घन परिपूर्ण तो मीच ॥९४॥ भक्त स्वकीय भक्तिभावीं। ज्ञानाची ती प्रौढी न मिरवी। तनुमनधनेसीं स्वामीसी गोंवी।

स्वामीसी निरवी सर्वस्व ॥९५॥ ही एक माझी कर्तबगारी। ही मत्सामर्थ्याची थोरी। ही मद्बुद्धिवैभवाची उजरी। नसे ही फुंजरी तयातें ॥९६॥ जें जें घडे तें देव घडवी। तोच उतरवी तोच चढवी। तोच लढे अथवा लढवी। कर्ता करवी तो एक ॥९७॥ कर्तृत्व ठेवून स्वामीचे माथां। स्वयें स्वीकारी अति नम्रता। भक्ता सदैव देवतंत्रता। नाही स्वतंत्रता तयातें ॥९८॥ असो हे जे चौथे प्रबुद्ध। करीत होते कशाचा शोध। हें तों येथवर राहिलें मुग्ध। परिसावा उद्बोध तयाचा ॥९९॥ हे सर्व कर्मठ घनपाठी। विद्वत्तेची घमंडी पोटीं। करितां शब्दज्ञानाची चावटी। निघाली गोठी देवाची ॥१००॥ निजज्ञानाचिया नेटेंपाटें। देव कैसा कोठें राहाटे। आपणां कैसा कवण्या वाटे। युक्तिनें भेटे हा हेत ॥१०१॥ प्रबुद्धांमाजी श्रीसाई एक। मूर्तिमंत वैराग्य विवेक। परब्रह्म स्वयें देख। कां हा अविवेक आलंबिती ॥१०२॥ ऐसी श्रोते घेतील आशंका। तरी हा लोकसंग्रह देखा। साईसमर्था भक्तोद्धारका। हीनत्व हें कां आणील ॥१०३॥ स्वयें आपण असतां अवतारी। वंघ मानूनियां वणजारी। अन्नब्रह्म निजनिर्धारीं। सेवुनी थोरी गाइली ॥१०४॥ तैसेंच तया जो अवमानी। तयाची कैसी होते हानी। गाइली ही प्रबुद्धांची कहाणी। कोणी न ज्ञानी गुरूवीण ॥१०५॥ मातृपित्राचार्यानुशासन। यांवीण अशक्य धर्मज्ञान। तेंही सर्व अध्ययनाधीन। विनाअनुष्ठान तें व्यर्थ ॥१०६॥ संपादूं लागे आशीर्वचन। होई मातृवान पितृवान। आणीक होई आचार्यवान। श्रुतिवचन विश्रुत हें ॥१०७॥ या त्रयीचें जें अनुसंधान। अथवा ईज्याध्ययनदान। जन्ममृत्यूचें व्हावया उल्लंघन। परम साधन हें एक ॥१०८॥ हीं सर्व चित्तशुद्धीचीं

साधनें। यांवीण आत्मवस्तूचें नाणें। हातीं न चढे ऐसें तें जिणें। व्यर्थ येणें जन्मास ॥१०९॥ शरीर इंद्रिय आणि मन। बुद्धीही नेणे करूं आकलन। ऐसें जें आत्मस्वरूप गहन। तयाचें दर्शन गुरूकृपें ॥११०॥ जेथें 'प्रत्यक्ष' वा 'अनुमान'। उभय प्रमाणें अप्रमाण। तया करतलगत ^{११}आमलकासमान। कोण गुरूवीण दावील ॥१११॥ धर्म अर्थ तिसरा काम। प्राप्त होतील करितां श्रम। परी चवथा पुरुषार्थ परम। गुरूवीण श्रम सर्वथा ॥११२॥ या शिरडीसंताचिया दरबारा। जोशीही येती देती मुजरा। सांगती नरदेहाचा होरा। भविष्य थोरां-मोठ्यांस ॥११३॥ धन्य-धान्य-वैभवभोगी। राजे रजवाडे आणि जोगी। तडी तापडी रागी विरागी। दर्शनालागीं उत्कंठित ॥११४॥ जपी तपी व्रती संन्यासी। यात्रेकरू क्षेत्रनिवासी। गायक नर्तक परिवारेंसीं। येत शिरडीसी दर्शना ॥११५॥ महारही येई जोहारा। या साईचिया दरबारा। म्हणे हाचि एक मायबाप खरा। चुकवील येरझारा जन्माच्या ॥११६॥ आत्मलिंग जयाचे गळां। विभूति फांसिली जयाचे भाळां। जयाचा कोरान्न भिक्षेवर डोळा। पहावा सोहळा जंगमाचा ॥११७॥ मानभाव गारोडी येती। गोंधळी प्रेमें गोंधळ घालिती। भवानीचा जोगवा मागती। अति प्रीती बाबांसी ॥११८॥ अंध पंगू कानफाटे। जोगी नानक भाट दिवटे। समर्थ साईच्या भक्तिपेठे। धांवती मोठे प्रेमानें ॥११९॥ डुगडुगे सरोदे पांगूळ। कोल्हाटिणीही करिती खेळ। तेथेंच हा वणजारी प्रेमळ। आला कीं वेळ साधुनी ॥१२०॥ धन्य धन्य साईची आकृती। वैराग्याची ओतीव मुर्ती। निर्विषय निःसंग निःस्वार्थी। भक्तभावार्थी अनुपम्य ॥१२१॥ असो आतां पूर्वानुसंधान। मुख्य कथेचा धागा

धरून। सुरू करू कीं आख्यान। श्रोतीं अवधान देईजे ॥१२२॥ बाबा न स्वयें उपाशी राहत। कोणासही न राहूं देत। उपोषिताचें न स्वस्थ चित्त। कैचा परमार्थ तयाचा ॥१२३॥ देव न लाधे रित्या पोटीं। आधीं आत्म्याची करा संतुष्टी। या उपदेशाची आणीक गोष्टी। श्रोतयांसाठीं निवेदितों ॥१२४॥ भुकेनें ऐन दुपारचे वक्तीं। खालची माती जैं होते वरती। अन्नब्रह्मपदाभिव्यक्ती। उपजते वृत्तीस चित्ताच्या ॥१२५॥ अति दुर्धर ऐसी वेळा। तोंडीं न देतां अन्नाचा गोळा। हीनदीन इंद्रियमेळा। विसरे निजकळा सर्वस्वी ॥१२६॥ पोटीं नसतां अन्नाचा ओलावा। देव कवण्या डोळां पहावा। कवण्या वाचे महिमा वर्णावा। कर्णे परिसावा तो कवण्या ॥१२७॥ सारांश सकल इंद्रियां शक्ती। तरीच घडे देवाची भक्ती। जरी अन्नावीण क्षीणत्वा येती। तरी त्यां न गती परमार्थीं ॥१२८॥ अतिभोजन तेंही न हितकर। मितभोजन खरें सुखकर। उपास-अतिरेक भयंकर। असुख निरंतर भोगवी ॥१२९॥ एकदां एक बाई शिरडीस। पत्र घेऊन ^१केळकरांस। आली साईचे दर्शनास। परम उल्लास मानसीं ॥१३०॥ महाराजांचे पायांपाशीं। बसावें तीन दिवस उपवासी। बाईनें निर्धारिलें मानसीं। तिचें तिजपाशींच राहिलें ॥१३१॥ बाबांच्या नित्यक्रमानुसार। परमार्थाचा करितां विचार। आधीं कंबरेस बांधावी भाकर। बाईचा निर्धार उफराटा ॥१३२॥ जया मनीं देव गिंवसावा। भाकरतुकडा आधीं खावा। असल्यावीण समाधान जीवा। कैसेनि देवा उमगावें ॥१३३॥ भुकेल्या पोटीं देव सांपडे। हें तों कल्पांतींही न घडे। उपासतापास यांचें सांकडें। चालेना इकडे साईसी ॥१३४॥ अंतःसाक्षी महाराजांसी। होतेंच हें ठावें

१२. कै. दामोदर वामन ऊर्फ केळकरांस

पूर्वील दिवसीं। आधींच दादा केळकरांपाशीं। होतें कीं भाषित झालेलें॥१३५॥ आतां या शिमग्याच्या सणाशीं। राहतील कां माझीं पोरें उपांशी। कैसें मी राहूं देईन त्यांसी। मग मी कशासी पाहिजे॥१३६॥ साईमुखावाटे बाहेर। पडले नाहीत जों हे उद्गार। तोंच दुसरे दिवशीं तयार। पातली शिरडीवर ही बाई॥१३७॥ उपनांव बाईचें गोखले। उक्त प्रकारें मनीं निर्धारिलें। दादांच्या येथेंच गांठोडें लाविलें। पत्र दिधलें त्यांस॥१३८॥ कानीटकर काशीबाई। आप्तसंबंधें पत्र देई। विनवी दादांस लावाया सोई। दर्शनार्थ साईबाबांच्या॥१३९॥ बाई शिरडीस येऊन पातल्या। तात्काळ बाबांच्या दर्शना गेल्या। दर्शन होऊन क्षणभर बसल्या। तोंच त्यांस उपदेश॥१४०॥ कोणाचें काय अंतर्गत। साईनाथ जाणे समस्त। ऐसें न कांहीं भूमंडळांत। नसे जें अवगत त्यांस॥१४१॥ ^{१३}‘अन्नमन्नाद’ विष्णुरूप। उपास तापास आणि निर्लेप। निराहार आणि ^{१४}निराप। किमर्थ हा व्याप वाउगा॥१४२॥ काय आवश्यकता आपुल्याला। उपास तापास करावयाला। बाबा आपण होऊन तियेला। ऐसिया बोला बोलले॥१४३॥ जा त्या ^{१५}‘दादाभटाचे घरीं। खुशाल पुरणाच्या पोळ्या करीं। तयाच्या पोरंबाळांस चारीं। स्वयेंही पोटभरी तूं खाई॥१४४॥ नवल तो शिमग्यासारिखा सण। बाई येण्याचा योगही विलक्षण। दादांचें कुटुंबही तत्क्षण। अस्पर्श होऊन बसलेलें॥१४५॥ विराली उपोषणाची उकळी। स्वयंपाकाची आली पाळी। मग ती परम प्रेमसमेळीं। आज्ञा पाळी बाबांची॥१४६॥ चरण बाबांचे अभिवंदून। दादांचिया घरीं जाऊन। पुरणपोळीचें जेवण करून। सर्वास

१३. अन्न आणि अन्न खाणारा १४. पाणी न पिता राहणारा १५. दादा केळकरांचे

वाढून जेवली ॥१४७॥ काय आख्यायिका ही सुंदर । काय अंतर्गत अर्थोपसंहार । व्हावें ऐसें गुरूवचनीं स्थिर ।
 नाही मग उशीर उद्धारा ॥१४८॥ ऐशीच एक आणिक कथा । आठवली होती साई समर्था । कथिली प्रेमें भक्तां
 समस्तां । सादर श्रोतां परीसिजे ॥१४९॥ जया मनीं परमार्थी आस । तयानें केले पाहिजेत सायास । करूं लागे
 दृढ अभ्यास । व्हावें साहसही स्वल्प ॥१५०॥ ऐसें हें सत्कथामृत चरणतीर्थ । सेवावें नित्य कल्याणार्थ । होतां
 संतचरणीं विनीत । होईल पुनीत अंतर ॥१५१॥ “एकदां मी लहान असतां । फडका बांधोन पोटाभोंवता । धंदा
 मिळावा निर्वाहापुरता । आणुनी चित्ता निघालों ॥१५२॥ चालतां चालतां बीडगांवा । आलों तेथें घेतला
 विसांवा । फकिराचा माझ्या ?न्याराच ?कावा । आनंद जीवा वाटला ॥१५३॥ तिकडे मिळालें जरीचें काम ।
 मीही खपलों अविश्रम । फळले ते माझे सकळ श्रम । पहा पराक्रम फकीराचा ॥१५४॥ माझ्या आधींच
 लाविलेले । हुशार हुशार नांवाजलेले । चार पोरांहीं काम केले । तेंही मापिलें ते समयीं ॥१५५॥ एकानें पन्नास
 रुपयांचें केले । शंभरांचें दुजियाचें झालें । तिजियाचें दीडशांचें भरलें । माझें सर्वाहुनी द्विगुणित ॥१५६॥
 पाहुनीयां माझी हुशारी । धनी बहु आनंदला अंतरीं । बहुतांपरी मज गौरव करी । प्रेम भारी मजवरी ॥१५७॥ मज
 तयानें पोषाख दिधला । डोईस पागोटें अंगावर शेला । परी मीं तो बांधून ठेविला । जैसा दिधला तैसाच ॥१५८॥
 कोणाचें देणें कोणास पुरतें । कितीही द्यावें सदा अपुरतें । माझें ?सरकार जें देऊं ?सरतें । न ?सरतें तें
 कल्पांतीं ॥१५९॥ देणें एक माझ्या सरकारचें । तयासी तुळे काय तें इतरांचें । अमर्यादास मर्यादेचें । भूषण कैचें

१६. निराळाच १७. मतलब, संकल्प १८. परमेश्वर १९. देऊ लागते. २०. संपत नाही.

असावें ॥१६०॥ माझें सरकार न्या न्या वदे। मजलाच जो तो म्हणे दे दे। कोणी न माझ्या बोलासीं लक्ष दे। एकही सुधें एकेना ॥१६१॥ उतून चालिला आहे खजिना। एकही कोणी गाड्या आणीना। खणा म्हणतां कोणीही खणीना। प्रयत्न कोणा करवेना ॥१६२॥ मी म्हणें तो पैका खणावा। गाड्यावारीं लुटून न्यावा। खरा माईचा पूत असावा। तेणेंच भरावा भांडार ॥१६३॥ आमुची तरी काय गती। मातीची होऊन जाईल माती। वारा जाईल वाऱ्याच्या संगती। येईना मागुती ही वेळ ॥१६४॥ असो माझिया फकिराची कळा। माझिया भगवानाची लीळा। माझिया सरकाराचा ताळा। लई निराळा न्याराच ॥१६५॥ मीही कधींच कोठें जातों। कोण्याही ठायीं जाऊन बैसतों। परी हा जीव मायेंत घोंटाळतो। गोते खातो अनिवार ॥१६६॥ माया आहे फार कठिण। तिणें केलों मी हीन दीन। माझिया माणसांची रात्रंदिन। घोंकणी करून असतों मी ॥१६७॥ 'जो जो जैसैं जैसैं करील। तो तो तैसैं तैसैं भरील'। ध्यानांत ठेवी जो माझे बोल। सौख्य अमोल पावेल तो ॥१६८॥ हेमाड साईसी शरण। अपूर्व हें कथानिरूपण। साईच स्वयें करी जैं आपण। माझें मीपण फिकें तैं ॥१६९॥ तोच या कथेचा निवेदिता। तोच वाचिता तोच परिसता। तोच लिहिता आणि लिहविता। अर्थबोधकताही तोच ॥१७०॥ साईच स्वयें नटे ही कथा। तोच इये कथेची रुचिरता। तोच होई श्रोता वक्ता। स्वानंदभोक्ताही तोच ॥१७१॥ मग ऐसिया श्रवणाची गोडी। ही काय थोडी परमार्थजोडी। भक्त सभाग्य जे हे सुखपरवडी। आनंद निरवडी भोगिती ॥१७२॥ आतां पुढील अध्यायाचें सार। साईच्या उदीचा महिमा अपार। श्रोते सज्जन पसरितों पदर। होऊनि सादर परीसावा ॥१७३॥ हेमाड वदे अति विनीतता। कृपा उपजली साईसमर्था।

त्यांनींच वदविलें निजसच्चरिता। कथा रसभरिता अपूर्व॥१७४॥ स्वस्ति श्रीसंतसज्जनप्रेरिते।
भक्तहेमाडपंतविरचिते। श्रीसाईसमर्थसच्चरिते। गुरुमहिमावर्णनं नाम धत्रिंशत्तमोऽध्यायः संपूर्णः ॥

॥ श्रीसद्गुरूसाईनाथार्पणमस्तु। शुभं भवतु ॥